

■ 2.İSTANBUL ■
■ EĞİTİM ■
■ KONFERANSI ■

1 EKİM 2022 CUMARTESİ

iek.ilke.org.tr

KİTLESEL EĞİTİMDE ROTA ARAYIŞI

SONUÇ RAPORU

SPONSORLAR

DÜZENLEYEN

Bu rapor, İLKE İlim Kùltür Eğitim Vakfı çatısı altında faaliyet gösteren
Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi'nin (EPAM) düzenlediğı
II. İstanbul Eğitim Konferansı çıktılarından oluşmaktadır.

■ 2.İSTANBUL ■ ■ EĞİTİM ■ ■ KONFERANSI ■

SPONSORLAR

DÜZENLEYEN

Üye Kuruluşlar

Araştırma Merkezleri

İGİAD
TÜRKİYE İKTİSADİ GİRİŞİM VE İŞ AHLAKI DERNEĞİ
TÜRKİYE İKTİSADİ GİRİŞİM VE İŞ AHLAKI DERNEĞİ

ilem
İlmi Etüdler Derneği

YEKDER
YAYGIN EĞİTİM VE KÜLTÜR DERNEĞİ

İLKE
Foundation for science, culture and education

İKAM
İSLAM İKTİSADİ ARAŞTIRMA MERKEZİ

epam
EĞİTİM POLİTİKALARI ARAŞTIRMA MERKEZİ

todam
TOPLUMSAL DÜŞÜNCE VE ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

sta
SİVİL TOPLUM AKADEMİSİ

İLKE Vakfı, İslami ve insani değerleri yaşatmak ve yaşanmasına vesile olmak amacıyla kurulmuştur. Her biri alanlarında öncü ve önemli faaliyetler yapan İlmi Etüdler Derneği (İLEM), Yaygın Eğitim ve Kültür Derneği (YEKDER), Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD), İLKE Vakfı çatısı altında yer almaktadır. Ayrıca vakıf bünyesindeki İslam İktisadi Araştırma Merkezi (İKAM), Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM), Toplumsal Düşünce ve Araştırmalar Merkezi (TODAM) ve Sivil Toplum Akademisi (STA) ile araştırma ve geliştirme faaliyetlerini sürdürmekteyiz. Tüm çalışmalarımızda toplumu tanıma ve anlamayı; sosyal ihtiyaçlardan haberdar olarak iş üretmeyi, çözüm odaklı faaliyetler yapmayı kendimize şiar edindik. Bu bağlamda sadece belli bir topluluğun sorunlarıyla değil tüm insanlığın meseleleriyle ilgileniyor ve ilkeli duruşla yarınlara daha güçlü hazırlanmanın önemine inanıyoruz.

ilke.org.tr/epam

Eğitim Politikaları Araştırma Merkezi (EPAM)

EPAM toplumsal sorumluluk bilinciyle Türkiye’de yaşanan dönüşüm serüvenini eğitim alanında izlemek, anlamak, yorumlamak, açıklamak ve “Geleceğin Türkiye’si” için politikalar geliştirme temel misyonunu üstlenmiştir. EPAM’ın hedefi Türkiye’de eğitim alanının güçlenmesini sağlayacak çalışmalar yaparak bütün dünyada eğitimde fırsat eşitliğinin ve adaletin sağlanmasına katkı sunacak bir birikim oluşturmak ve bunu bütün toplumla paylaşmaktır.

ilke.org.tr/todam

Toplumsal Düşünce ve Araştırmalar Merkezi (TODAM)

TODAM adil, hakkaniyetli ve müreffeh bir toplum hedefini hayata geçirmek üzere kuruldu. TODAM sahih bir düşünce geliştirmenin yanı sıra somut çözüm önerilerini de hayata geçirmektedir. Kurumsal Yönetim Akademisi’nde başlattığımız sivil toplumun geliştirilmesi faaliyetlerini TODAM’ da devam ettiriyoruz. Nitelikli bir sivil toplum için düşünce ve modeller üretiyoruz. TODAM’ da günümüzün önemli sorunlarının çözümü ve müspet toplumsal değişim için İLKE değerlerinden hareketle strateji ve bilgi üretiyoruz.

ikam.org.tr

İslam İktisadî Araştırma Merkezi (İKAM)

İKAM “İslam iktisadî” düşüncesinin külli bir şekilde inşası için yetkin fikirlerin ve uygulamaların geliştirilmesini amaçlamaktadır. Bünyesinde düzenlediği çeşitli etkinlikler, yayınladığı kitaplar, raporlar ve dergiler ile uluslararası bir merkez hüviyetine sahip olan İKAM, iktisadî yaşamın yeniden düzenlenebileceği bir fikri zemin oluşturmaya çabalamaktadır. Bereketli bir ekonomi, adil bir toplum şiarıyla çalışmalarını yürüten İKAM müreffeh ve huzurlu bir topluma erişmeyi hedeflemektedir.

ilke.org.tr/sta

Sivil Toplum Akademisi (STA)

Sivil toplumun konuları, sorunları ve ihtiyaçlarına yönelik bilgi üretmek ve ürettiği bilgiyi tüm paydaşlarına sunmak amacıyla kurulmuştur. Çalışma sahası, eğitim, araştırma ve raporlama olmakla birlikte STA, sivil toplumun dikkat noktalarına yönelik çalışmalarını hem ulusal hem de uluslararası sahada sürdürme hedefindedir. STA, geliştirdiği projeler ve araştırmalar ile STK’ların kapasite, üretim ve iletişim kabiliyetlerine yönelik odak çalışmalar yapmaktadır.

EĞİTİM POLİTİKALARI ARAŞTIRMA MERKEZİ

İhtiyaç Odaklı, Kanıta Dayalı, Kapsayıcı

EPAM, Türkiye'nin eğitim alanındaki tecrübe, birikim ve imkânlarını, yapay tartışma ve gündemlere feda etmeden, bugünün ve geleceğin sorunlarına çözümler üretebilmek için bir araya getirmeye, yorumlamaya ve bir enerji oluşturmaya odaklanır. Hedefi Türkiye'de eğitim alanının güçlenmesini sağlayacak çalışmalar yaparak bütün dünyada eğitimde fırsat eşitliğinin ve adaletin sağlanmasına katkı sunacak bir birikim oluşturmak ve bunu bütün toplumla paylaşmaktır.

EPAM ihtiyaç odaklı, kanıta dayalı ve kapsayıcı çalışmalar yapar; eğitim alanında gündemine aldığı meseleleri kuramsal, tarihsel açıdan analiz eder, veri oluşturur, uygulanan politikaları inceler, politika üretir, farklı görüşlerle tartışmalara perspektif kazandırır. Bu çalışmaların esas alanı yayınlardır. Yayınlar aracılığıyla, sivil toplum ve politika yapıcılar arası ilişkilerde artan etkileşim ve gelecek çalışmalar için paylaşılan karşılıklı motivasyon oldukça kıymetlidir. Bu kapsamda EPAM, alan izleme raporları, analiz raporları, saha araştırmaları, politika analizleri, politika notları, çalışma notları, görüş yazılarıyla eğitim meselelerine katılımcı ve çok yönlü bir bakış getirmektedir. Bu yolla Türkiye'nin birikiminin görünür olmasına katkı sağlar, eğitimin niteliğini artıracak mütevazı müdahalelerde bulunur, gelişmelerin kaydını tutarak tarihe not düşer.

■ 2.İSTANBUL ■ ■ EĞİTİM ■ ■ KONFERANSI ■

KİTLESEL EĞİTİMDE ROTA ARAYIŞI

İstanbul Eğitim Konferansı; uzmanlar, paydaşlar ve karar alıcıları bir araya getirerek her yıl bir temel konuyu tartışma zeminine taşımayı hedeflemektedir. Böylece Türkiye'nin eğitim meseleleri, küresel ve kapsayıcı bir perspektifle ele alınarak yeni yorum ve fikirler geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Konferans, hızla küreselleşen dünyada eğitim konusunda sürdürülebilir adımlar atabilmek için küresel süreçlerin de anlaşılması gerekliliğinden hareketle, Türkiye için eğitim konusunu küresel perspektifte ele almak istemektedir. Bu konferanslarda eğitimin ekonomi, istihdam, kalkınma sürdürülebilirlik ve demokrasi kavramları çerçevesinde tartışılması amaçlanmaktadır.

İstanbul Eğitim Konferansı'nın ilki 6 Kasım 2021 tarihinde İstanbul Cevahir Otel'de "Dijital Çağda Beceri Kazandırma" teması etrafında gerçekleşmişti. Bu yıl 1 Ekim'de ikincisi düzenlenen İstanbul Eğitim Konferansı'nda "Kitlesele Eğitimde Rota Arayışı" başlığı ele alındı.

Modern ana akım eğitim anlayışına yönelik eleştiriler, küresel salgın sonrası farklı bir boyut kazandı. Kitlesele, standart, zorunlu ve ideolojik eğitim, salgının ortaya çıkardığı olağanüstü koşullarda yeni arayışları yaygın bir deneyimleme fırsatı oluşturdu. Bu olağanüstü deneyimleme sürecinde, öğrenme-öğretme süreçleri, öğrenci ve öğretmen arasındaki geleneksel, politik, hiyerarşik roller ve okulun merkezi pozisyonu pratikte olduğu kadar zihinlerde de yeniden yapılan-

dırıldı. Konferansta yeniden yapılandırılan eğitim ve kitlesel eğitimde alternatif yollar tartışıldı. Bu tartışma sürecinde doğru soruları sorabilmek ve dünyanın farklı bölgelerindeki benzer tartışmalardan haberdar olmak için farklı coğrafyalardan uzmanlar İstanbul'da buluşturuldu.

II. İstanbul Eğitim Konferansı'nda,

- Var olan ağ ve yapı içerisinde ana akım eğitim için alternatif yol var mıdır?
- Alternatif yol, tam bir ayrışmayı mı yoksa tedrici bir dönüşümü mü gerektirir?
- Bu dönüşüm sürecinde kime nasıl bir rol ve sorumluluk düşer?

sorularını küresel perspektifte tartışmayı hedefledik. Bu tartışma sürecinde doğru soruları sorabilmek ve dünyanın farklı bölgelerindeki benzer tartışmalardan haberdar olmak için farklı coğrafyalardan uzmanları bir araya getirdik.

Program

Selamlama ve Açılış Konuşmaları

- Doç. Dr. İbrahim Hakan Karataş, *EPAM Direktörü*
- Prof. Dr. Lütü Sunar, *İLKE Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı*
- Dr. Sadri Şensoy, *T.C. Millî Eğitim Bakan Yardımcısı*

Ana Konuşma: Kitlese Eğitimde Rota Arayışı

- Dr. Saeeda Shah, *Leicester Üniversitesi (İngiltere)*

I. Oturum: Dünyada Kitlese Eğitimde Arayışlar

- Oturum Başkanı: Doç. Dr. Ömer Avcı, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi*
- Prof. Dr. Üstün Ergüder, *Eğitim Reformu Girişimi*
- Ahmar İsmail, *D-8 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı*

II. Oturum: Türkiye’de Kitlese Eğitimde Arayışlar

- Oturum Başkanı: Doç. Dr. Yusuf Alpaydın, *İLKE Vakfı*
- Ömer Özkan, *KODA*
- Dr. Akif Pamuk, *Marmara Üniversitesi*
- Hüseyin Türkan, *YEKDER*

Selamlama ve Açılış Konuşmaları

Doç. Dr. İbrahim Hakan Karataş

EPAM Direktörü

Konferans EPAM Direktörü Doç. Dr. İbrahim Hakan Karataş'ın selamlama konuşması ile başladı. "EPAM, toplumsal sorumluluk bilinciyle Türkiye'de yaşanan dönüşüm serüvenini eğitim alanında izlemek, anlamak, yorumlamak, açıklamak ve bu doğrultuda politikalar geliştirmek misyonunu üstlenmiştir. Türkiye'de eğitim alanının güçlenmesini sağlayacak çalışmalar yapan EPAM, bütün dünyada eğitimde fırsat eşitliğinin ve adaletin sağlanmasında katkı sunacak bir birikim oluşturmayı ve bunu bütün toplumla paylaşmayı hedeflemektedir. EPAM, misyonunun bir gereği olarak eğitime dair güncel tartışma konularını kamuoyunun gündemine taşımak amacıyla İstanbul Eğitim Konferansı'nı düzenlemektedir. İstanbul Eğitim Konferansı, uzmanlar, paydaşlar ve karar alıcıları bir araya getirerek her sene bir konuyu tartışma zeminine taşımayı hedeflemektedir. Bu yıl ikincisini düzenlediğimiz İstanbul Eğitim Konferansı'nın temasını Kitlesel Eğitimde Rota Arayışı olarak belirledik. Ana akım eğitim için alternatif yol var mıdır? Alternatif yol tam bir ayrışmayı mı yoksa tedrici bir dönüşümü mü gerektirir? Bu dönüşüm süresinde kime nasıl bir rol ve sorumluluk düşer? Kitlesel Eğitimde Rota Arayışı temalı bu konferansımızda bu soruları küresel perspektifte tartışmayı hedefliyoruz."

Selamlama ve Açılış Konuşmaları

Prof. Dr. Lutfi Sunar

İLKE Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı

Konferans açılış konuşmasında söz alan İLKE Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Lutfi Sunar, EPAM'da Türkiye'nin eğitim gündemini zenginleştirmeyi, veriye dayalı bilgi ve araştırmayı, mevcut sorunların nitelikli ve kalıcı bir şekilde çözülmesi için katkı sağlamayı amaçladıklarını vurguladı. Sözlerine "Bu anlamda yıl boyunca çok sayıda araştırmalar, politika notları, toplantılar ve etkinlikler düzenliyoruz. Daha eşit, daha özgür ve adil bir eğitim ortamının inşası için çalışma içerisindeyiz." Şeklinde devam etti. Sunar, İLKE Vakfı'nın, Türkiye'nin ve dünyanın birikmiş sorunlarına kendi medeniyetimizin ve düşüncemizin birikimlerinden hareketle çalışmalar gerçekleştiren bir sivil toplum kuruluşu olduğunu belirtti. "Bugün ele aldığımız eğitim konusu gibi pek çok konu Türkiye'de maalesef aşırı ideolojik bir perspektifle ve genellikle kutuplaşmış bir bakış açısıyla ele alınıyor. Biz İLKE Vakfı olarak toplumsal adalet prensibinden hareketle toplumun ve anlayışların birbirine yaklaştırılması ve ortak sorunlarımıza ortak perspektiflerin inşa edilmesi amacıyla mutedil, dolayısıyla gerçekçi bir yaklaşımla çözüm üretme çabası içerisindeyiz."

Selamlama ve Açılış Konuşmaları

Dr. Sadri Şensoy

Milli Eğitim Bakanı Yardımcısı

“Sizlere eğitim politikalarımız hakkında bilgiler vermek istiyoruz. Son bir yılda neler yaptık, neler yapmaya çalıştık? Önümüzdeki dönemki politikalarımız nedir, bunlardan bahsetmek istiyorum. Bilindiği üzere bir buçuk yıl okullarımız kapalı kaldı pandemi neticesinde. Bakanımızın geçen sene 6 Ağustos’ta görevi devralması üzerine ilk toplantısında, okulların ilk açılması ve en son kapatılması gereken yer olduğunu söyledi. Bizler de o direktifle okulları açtık. İlk etapta Covid-19 rehberleri ile maskeli bir şekilde yoğun önlemlerle okulları açtık. Bu sene maskesiz bir şekilde rahat nefes alarak eğitim öğretim dönemine 12 Eylül itibariyle başlamış olduk. Geçtiğimiz sene önemli olan okulların açık kalmasıydı. Okulları açık tuttuk. Aradan bir zaman geçince artık eğitim öğretim normal rayında fiziksel olarak devam ediyor, o zaman dedik eğitim politikalarında güncellemelere bakalım. Mart 2022’de 20. Şura Toplantısı düzenlendi. Tabii ki Şura kararlarının bir yaptırımı yok, bunlar tavsiye kararlarıdır ve buradan çıkan tavsiyelere göre Öğretmenlik Meslek Kanunu ile ilgili meclisimizde çalışmalara başladık. Şubat ayında Öğretmenlik Meslek Kanunu çıktı. Uzman Öğretmenlik ve Baş Öğretmenlik adı altında iki tane sınavımız olacak.

Bakanlık olarak ilk hedefimiz okullar arası imkân ve başarı farklarını azaltmaktır. Bunun için kendimize üç ana hedef

- **Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2022 yılında gerçekleştirdiği faaliyetler.**
- **Okullaşma ve kütüphaneleşme oranlarında artış, öğrencilere yardımcı kaynak kitap dağıtımı yapılması, mesleki teknik liselerde ve mesleki eğitim merkezlerinde yapılan düzenlemeler.**

belirledik: okul öncesi, mesleki eğitim ve öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlamak. İlk etapta temel eğitimde 10 bin okul projesi kapsamında çalışmalara başladık ve fiziki anlamda yetersiz olduğunu gördüğümüz okullarda iyileştirmeler sağladık. Okul öncesine çok ağırlık verdik. Sayın Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayesinde 3000 anaokulu ve 40 bin ana sınıfı projemizi hayata geçirdik. Okullaştırma oranını arttırmak amacındayız. Bizim ilkokul, ortaokul ve lisede okullaşma oranımız yüksekti ancak okul öncesinde okullaşma oranımız düşüktü. Geçen sene okul öncesi 5 yaşta %78 olan okullaşma oranı ana okullarının açılmasıyla bugün itibarıyla %94 gibi bir orana ulaşmış durumda. Aralık ayının sonuna kadar bu oranın %100'e kadar ulaşacağını düşünüyoruz.

Yine Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayelerinde "Kütüphanesiz Okul Kalmayacak" projesini başlattık.

2 ay gibi kısa bir sürede 16.361 yeni kütüphane açtık ve kitap sayılarını zenginleştirdik. Bu projeye başladığımızda 28 milyon kitabımız vardı kütüphanelerde; bugün itibarıyla 80 milyonu geçtik ve yıl sonu itibarıyla 100 milyon kitaba ulaşacağımıza inanıyoruz.

Devletimiz çok uzun zamandır ücretsiz ders kitabı dağıtımını yapıyordu. Bu sene de 153 milyon adet ücretsiz ders kitabını öğrencilerimize dağıttık. Bu sene ilk olarak yardımcı kaynak adını verdiğimiz çocuklarımızın ihtiyacı olan takviye olarak gördüğümüz kitapları da çocukların masasına koyduk. Böylelikle bu yıl toplamda 160 milyon yardımcı kaynağı çocuklarımıza ulaştırmış olacağız. Bu da okullar arası başarı farkını azaltma anlamında önemsemiş olduğumuz bir çalışma oldu.

Kapalı olan köy okullarını açma girişiminde bulunduk.

Ve ilk etapta kapalı olan okulları ilkokul olarak, eğer öğrenci yoksa anaokulu olarak; o da yoksa halk eğitim merkezi olarak değerlendirme noktasından yola çıktık. Bugüne kadar 1693 tane kapalı köy okulunu Köy Yaşam Merkezi adı altında açtık ve şu anda yoğun bir şekilde bu merkezlerde gerek hayat boyu gerek ana sınıfı nezdinde çalışmalar devam etmekte.

Sayın bakanımızın bakan yardımcısı olduğu dönemde çok fazla önem vermiş olduğu mesleki teknik eğitime yine bu dönemde yoğun bir şekilde eğildik. Mesleki teknik eğitim daha önceki birtakım uygulamalardan ötürü ki en önemlisi katsayı uygulaması, akademik anlamda zayıf olan öğrencilerin gittiği bir okul haline gelmişti. Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın katsayı engelini kaldırmasıyla bu okullara gelen çocukların üniversiteye gitmesinin önü açıldı. Sektörün temsilcileri ile iş garantili mesleklerde protokoller yaparak, örneğin İSO, İTO ve ASO'yla, mesleki teknik okullarımız yeniden gözde okullar haline geldi. Gençlerin bu okullardan çıkıp iş bulmaları kolaylaştırıldı. Örnek vermek gerekirse bugün Ankara'da çocukların fen lisesine gitme imkânı olan çocuğun bu okullara gitmek yerine ASELSAN Mesleki Teknik Lisesine gittiğini görüyoruz. Yine İstanbul'da %1'lik dilime girip bir sürü fen liselerine ya da çok ünlü kolejlere gitmektense Teknopark İstanbul'daki Siber Güvenlik Lisesi'ne; İTÜ Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne ve İstanbul Havalimanı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne giden

öğrencilerimiz oldu. Bu bizim için oldukça sevindirici bir durum. Tabi burada sektörle birlikte iş birliği yapılması, sektörün ihtiyacına göre ders programlarının yeniden düzenlenmesi ve onların ihtiyacına göre eğitimlerin stajların yapılması mesleki teknik eğitime olan ilgiyi arttırmış oldu.

Mesleki teknik eğitimin bir diğer ayağı Mesleki Eğitim Merkezleri idi. 2021 Aralık ayında mecliste kabul edilen 3308 sayılı yasaya kadar Mesleki Eğitim Merkezleri'nde 159.000 olan çırak/usta/kalfa sayısı 818.000'e kadar çıktı. Mesleki Eğitim Merkezleri sanayicinin çok ihtiyaç duyduğu bir merkezdir. Devletimizin burada müthiş bir katkısı var, bu merkezlere giden çocuklara ödenen mali yükü devletimiz üzerine almış vaziyette.

Özellikle Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) üzerinden kurmuş olduğumuz eğitimlerle öğretmenlerimizin mesleki gelişimini yoğun bir şekilde arttırmak için katkı verdik. Yine bu süreçte okul temelli mesleki gelişime ağırlık verdik. Okulların kendi ihtiyaçlarına göre eğitimler düzenlemesine imkân tanıdık.

İlk defa bu yıl temel eğitim okullarına okul bütçeleri gönderdik, ihtiyaçların karşılanması adına. Son 20 yıldır bütçedeki en büyük pay, Milli Eğitim Bakanlığı'na aktarıldı. Her çocuğun eğitime ulaşma imkânı sağladığı için devletimize ve bakanlığımıza teşekkür ediyoruz. II. İstanbul Eğitim Konferansı'nı düzenleyen İLKE ve EPAM'a katkı veren tüm akademisyenlere ve emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum."

Kitlesel Eğitimde Rota Arayışı

Dr. Saeeda Shah

Leicester Üniversitesi

- *Kitlesel eğitimin ne olduğu, niçin ve nasıl önemli olduğu.*
- *Covid-19 salgınının kitlesel eğitime etkileri.*
- *Kitlesel eğitimde rota arayışları, zorunlu eğitim, örgün-yaygın eğitim.*
- *Çevrim içi eğitimin avantajları, dezavantajları ve zorlukları.*

“İLKE’ye, EPAM’a ve Doç. Dr. İbrahim Hakan Karataş’a bana burada olma fırsatını sunduğu için teşekkür ediyorum. Keşmirliyim, yüksek eğitimimi de orada tamamladım ve son yirmi senedir Birleşik Krallık’taki üniversitelerde çalışıyorum. Neredeyse dünyanın yarısını ziyaret ettim ve ülkelerin eğitim sistemlerini öğrenip anlama şansım oldu. Birkaç defa İstanbul’u ziyaret ettim ve ne zaman İstanbul’u ziyaret etsem evimde hissediyorum.”

“Her filozof ve her ülke eğitim için kendine has bir tanıma sahip; ancak herkes eğitimin gelişme için en önemli şey olduğu konusunda hemfikir. Eğitimden beklentilerimiz vardır. Bir bakıma ondan mucizeler bekliyoruz. Tarihi olarak farklı faktörler eğitim sistemini değiştirmiştir. Şimdilerde ise eğitim sistemlerini değiştiren ve yeniden yapılandıran şey pandemi. Eğitim, tarihi ve toplumsal bir bağlam içinde yer almaktadır. Zaman içerisinde güçlü olan şeyin eğitim sistemini şekillendirmede önemli olduğunu görüyoruz. Örneğin İslami değerlerin ve felsefenin eğitimi etkilediğini görürsünüz. Kemalist dönemde ise Kemalist ideolojinin eğitimi etkilediğini görürsünüz. Kapitalist Batı’da, kapitalizmin eğitimi etkilediğini görürsünüz.

Eğitim her zaman siyasi olarak manipüle edilmiştir ve siyasetin aracı olarak, insanları kontrol etmek ve yönlen-

dirmek için kullanılmıştır. Eğitim, tarihi olarak elitist bir uğraştır. Tarihe baktığınızda bazı seçkin kimse-lerin yüksek eğitime erişimi olduğunu görürsünüz. Örneğin Hindistan’da eğitimin sadece Brahmanlarla kısıtlı olduğunu görürsünüz. Kastlar arasında geçiş olmadığı için eğitim yalnızca bir kastın işidir ve diğer kastlardakilerin eğitime erişimi yoktur.

Modern dünyada kitlesel eğitim sanayileşme ile bir-likte sanayiye işletecek, okuyan, yazan ve temel bece-ri- lere sahip insanlara ihtiyaç duyularak başlamıştır. Kitlesel eğitim, en basit haliyle herkes için zorunlu ve yaşam boyu öğrenme şeklinde tanımlanabilir.

Dijitalleşme, bu yüzyılın başından itibaren eğitimi daha ileri bir seviyeye çıkardı. Artık eğitim standart, sıkı müfredatlara bağlı değil. Batı’da bile pandeminin başında çok önemli sınavlar, hatta ulusal sınavlar iptal edildi. Bu bize önemli olanın sınavlar değil öğrenme sürecinin önemli olduğunu gösterdi. Pandemi birçok gelişmeyi, özellikle dijitalleşme alanında olanları daha da hızlandırdı ve biz hala bu değişimlere ayak uydurmakta zorluk yaşıyoruz.”

- Şu anki ana akım sistemlere karşı alternatif sis-temler var mıdır?
- Alternatif yol tamamen bir kopmayı mı talep eder yoksa aşamalı bir değişimi mi?
- Bu dönüşüm sürecinde sorumluluk kimlerdedir?
- Dönüşümün paydaşlarını bekleyen zorluklar nelerdir?

“Salgın, aşamalı bir değişim imkânını yok etti. Son yirmi yıldır dijitalleşme ile birlikte online araçlar; çevrimiçi sohbet odaları, tartışma odaları, sanal sınıf platformları kullanılıyor. Ancak sanal eğitim de yeni zorlukları beraberinde getirmektedir. Bu zorluklardan bazıları, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, elektrik ve teknoloji eksikliğidir. Eğitim için özel ve sessiz alanların yetersiz olması bu dijital platformlara ka- tılımı zorlaştırmakta. Kaçımızın evinde bir ofise veya sınıfa çevirebileceği boş bir odası var? Eğer kitlesel eğitimden söz ediyorsak nüfusun %90’ını düşünme- miz gerek ki onlar bu boş odaya sahip değil. Birçok öğrenci kamerasını açmak istemiyor çünkü kamera öğrencilerin nasıl bir koşulda yaşadıklarını gösteri- yor. Bu sebeple öz haklarının ve saygılarının zarar gördüğünü düşünüyorlar. Öğrencinin öz güvenini ve rahatını gözetmek zorundayız.

Sistem salgın yüzünden değişti. Nasıl çevrim içi öğ- retime ve öğrenime geçileceği, nasıl takip edileceği ve çevrim içi değerlendirmenin nasıl yapılacağı ko- nusunda karışıklıklar yaşandı. Burada bu süreç nasıl tecrübe edildi bilmiyorum ama Batı’da çevrim içi öğrenme sürecinin tam anlamıyla yönetilememesi ciddi bir şekilde eleştirildi. İnsanlar iyi bir öğrenme süreci yaşamadı; ayrıca insanlar ciddi refah sorun- ları ve psikolojik, duygusal ve toplumsal problemler yaşadılar.

Birçok insan ekonomik olarak sorun yaşıyor ve çevrim içi, sanal eğitim için gerekli cihazlara ulaşamıyor. Eğer kitlesel iletişimden bahsediyorsak yalnızca eğitime ulaşmada zorluk çeken değil kıt kanaat geçinen in-

ve tartışma ortamları artık yok. Eğitimi yeniden tasarlamalıyız. Artık öğrencilerin, ebeveynlerin, öğretmenlerin ve kurumların karşılaştığı zorlukları ve sorunları biliyoruz. Eğitimi geliştirmek için ihtiyacımız olan müfredatı oluşturmaya nasıl başlarız? Bu müfredatı nasıl değerlendirebiliriz?

Geleceğe yönelik çözümler için tepkisel/reaktif değil proaktif olmalıyız. Konformist değil zamanın şartlarını göz önüne almalıyız. Sorunları çözmek için önce gerçekleşmesini beklememeliyiz; bunu yerine olabilecek ihtimalleri görüp onlarla nasıl başa çıkılacağını düşünmeliyiz.

Teknolojiyi öğrencinin konforu ve rahatlığı için kullanmalıyız. Toplumda özgüven ve aktif katılımları için öğrencilerin özgüvenli, fiziksel ve ruhsal olarak sağlıklı ve güçlü olması gerekir. Önemli olan bilginin arka planını öğrenmek için birkaç şeyi ezberlemek değildir. Önemli olan öğrencilerin kişiliklerini güçlendirmek ve onları özgüvenli yetiştirmektir. Fiziki olarak ekranın arkasını bulanıklaştıran ya da gizleyen filtreler kullanılmalı.

Neye ihtiyacımız var bunu görmeliyiz. Herkes yüksek lisans veya doktora eğitimi almalı mı? Hayır, bunun yerine öğrencilerin aktif olarak topluma katılımlarını sağlamalıyız. Böylece öğrenciler ne tür sorunlar yaşıyorlar, ne istiyorlar bunu öğrenin. Ayrıca öğrencilere fazla iş yükü yüklemeyin. Hem öğrenciler hem de öğretmenlere yüklenen fazla iş yükü onların girişkenliklerini öldürür. Sınava değil onları hayata hazırlayın, en önemlisi onlara teknolojiyi nasıl kullanacaklarını öğretin.

Diğer ülkelerin vizyonlarını ödünç almak çözüm değildir. Her ülkenin öngörülerini kendilerine hastır. Her tasavvur kendi bağlamında anlamlı; her ülkenin kültürü, kaynakları, çevresi, insanları farklı. Farklılıklarınızı güzelleysin. Kişisel ve toplumsal olarak öz güvenli bir bakış açısıyla kim olduğunuzu görün. Kendinize saygı duymazsanız kimse size saygı duymaz.”

Sonuç: Salgın özellikle eğitimde dijitalleşmeyi hızlandırmış ve sanal ortamların eğitimdeki rolünü arttırmıştır. Son yirmi yıldır dijitalleşme önemli gelişmeler kat etse de salgın, aşamalı bir dönüşüm imkânını yok etmiş ve aniden hız kazanmıştır. Bu hızlı geçişe bağlı olarak çevrim içi eğitimin avantajları ve fırsatlarının yanı sıra dezavantajları ve sebep olduğu zorluklar ile de karşılaşmıştır. Bilhassa gelişmekte olan ülkelerdeki altyapı ve teknoloji eksikliği sorunu, dünyada farklı zaman dilimlerinin sebep olduğu senkronizasyon sorunu, çevrim içi eğitimin neden olduğu sosyal ve psikolojik sorunlar bu zorlukların başında gelmektedir. Bu zorlukların ve sorunların çözümü için eğitimcilerin ve politika üreticilerin tepkisel değil proaktif olması; karşılaşılabilecek sorunların önceden tespiti ile sürdürebilir ve ülkelerin kendi ihtiyaçlarına yönelik çözümler üretmeye odaklanması gerekmektedir.

1. Oturum

Dünyada Kitlesel Eğitimde Arayışlar

Konferansın birinci oturumu İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nden Doç. Dr. Ömer Avcı'nın moderatörlüğünde gerçekleştirildi. Oturumda Eğitim Reformu Girişimi'nden Prof. Dr. Üstün Ergüder, veriler aracılığıyla Türkiye'nin okullaşma konusunda bulunduğu son durumu ve niceliksel gelişmeyi özetledi ve bu gelişmelerin yanı sıra eğitimde nitelik ve kalitenin artırılması hakkında D-8 temsilcisi Ahmar İsmail, D-8 ülkelerinin İran'da kurmuş olduğu Uluslararası D-8 Üniversitesi ve sekiz ülkenin ortaklaşa olarak eğitimde nitelik ve niceliği geliştirmek üzere yaptıkları çalışmalar hakkında konuştu.

Prof. Dr. Üstün Ergüder

Eğitim Reformu Girişimi

“Boğaziçi Üniversitesi’nin rektörlüğünü yaptığım üniversite kariyerim sırasında Türkiye’nin en önemli sorunlarından birisinin üniversitenin kapısına kadarki eğitim süreci olduğu kanısına vardım. Türkiye’deki eğitim sisteminde kalitenin dağılımının çok normal olmadığını gördük. Kaliteli okullar çok kısıtlı sayıda öğrenciye eğitim veriyor. Bunlar dışında geri kalan okullar OECD ortalamasının çok dışında kalıyor. Eğitim Reformu Girişimi’ni (ERG) kurarken bir demografi çalışması yaptık. Bu demografi sonuçlarında da şunu gördük; Türkiye’de 2025’e giden yıllarda ve sonlarında Türkiye’nin önünde bir fırsat penceresi var. Türkiye, senede %3 düzeyinde büyüyen, nüfus patlaması yaşayan ülke ancak bu oran giderek azalıyor şu an %1'lere düşmüş durumda.

Eğitim Reformu Girişimi’nde (ERG) eğitimde kaliteyi gündeme koymak adına yola çıktık. Türkiye gibi nüfusu patlayan ve gelişmekte olan ülkelerde okullaşma oranlarını artırmak çok önemli; bu bir nicelik meselesi, ne kadar çok çocuğumuzu okullara dahil edebiliyoruz? Ancak nitelik diye de bir sorunumuz var. Bunun için ERG olarak eğitimde nitelik sorununa ağırlık vermeye karar verdik.

Okul öncesine bakarsak, 3-5 yaşta okullaşma oranı 2003’te 7.5 iken 2022’te %44’e varmış; bu önemli bir gelişme. 4-5 yaşta okullaşma oranı 2005’te %11 iken

2021-22’de %55.9’ yaklaşmış; 5 yaşta net okullaşma oranı 2010’da %6.9 iken %81.6’lere ulaşmış. İlköğretimde net okullaşma oranı 2003’te %91 iken, 2022’de %94.3’e; orta eğitimde 2003’te %50.6 2022’de %89.6 olmuştur. Bu rakamlar Türkiye’nin okullaşma oranında hayli yol aldığını gösterir, ancak oranlar bölge ve il düzeyinde incelendiğinde eşitsizliklerin devam ettiğini görüyoruz. Global rakamlara baktığımızda Türkiye önemli bir aşama kaydetmiştir. Fakat bu oranları kız ve erkek çocukları özelinde incelersek yine eşitsizliklerin olduğu görülür. Bölgesel anlamda ortaokulda kızların okullaşma oranının en düşük olduğu yer Doğu Anadolu’dur.

TÜİK verilerine göre 15-17 yaş arasındaki çocukların %16.4’ü iş gücünde. Her yüz çocukta 16’sı hali hazırda

çalışıyor veya aktif olarak iş arıyor. Ne istihdamda ne de eğitimde olan gençlerin oranı 2000’li yılların başından bu yana OECD ülkeleri arasında yüksek orana sahip. Türkiye’de 15-24 yaş arasındaki gençlerin %28.3’ü ne eğitimde ne de istihdamdadır. 2018 PISA verilerine bakıldığında 15 yaşındaki her 10 öğrenciden birinin temel yeterliliğe sahip olmadığını söyleyebiliriz. Genel rakamlara bakıldığında muhakkak önemli aşamalar kaydettik; fakat 2017 verilerine baktığımızda G20 ve OECD ülkeleri arasında %73.2 ile eğitim harcamalarının en düşük olduğu ikinci ülke Türkiye’dir.

Peki ne yapmalı? Eğitimde kaliteyi arttırmamız şart, geç bile kaldık. Çocuğun kaliteli eğitim almasını sağlayan okul nasıl olmalı diye düşündüğümüzde eğitimde erişimin ötesinde katılımcı ve eşitlikçi bir öğrenme deneyimi sağlanmalı diye düşünüyoruz. Eleştirel düşünebilen, her türlü hazır bilgiyi sorgulayan çocuklar amaçlanmalı. Tüm okullar erişilebilir, adil, kapsayıcı, özgür, şiddet ve ayrımcılığa sıfır tolerans gösterilen yerler olmalı.

Okul, çocuklara sosyalleşme ve bir arada yaşamayı deneyimleme imkânı sağlamalı diye düşünüyoruz. Bir şikâyetim var bu geçtiğimiz 20 senelik dönemde; Türkiye’nin en büyük sorunu eğitim politikalarının ideoloji ile iç içe olma tehlikesiyle karşı karşıya olması. Bu da eğitim politikalarını yapboz tahtasına dönüştürüyor, eğitim politikalarında bir süreklilik olmuyor. 2012’deki 4+4+4 sistemi okullaşmaya yardım etmiş, okulda olma süresini uzatmıştır. Ancak içinde ideolojik kaygılar vardı. Bu işin üstesinden nasıl gelinmeli? Eğitimde reformu sağlayabilmek için bir konsensus/mutabakat sağlanması lazım. Türkiye’de her gelen kendi ideolojisine göre eğitim politikasını şekillendirmeye kalkarsa problem çıkar. Milli hedefler üzerinden anlaşılması lazım.”

İsiaka Abdulkadir İmam

D-8

İlk oturumun panelistlerinden biri olan ancak programa katılamayan D-8 Büyükelçisi İsiaka Abdulkadir İmam, konferans hakkındaki duygu ve düşüncelerini bir video aracılığıyla katılımcılarla paylaştı. Büyükelçi İsiaka Abdulkadir İmam, göndermiş olduğu videoda D-8 organizasyonu olarak kitlesel eğitimi her zaman önceliklerinden ve bu amaçla İran, Hamadan’da kurmuş oldukları Uluslararası D-8 Üniversitesi’nden ve organizasyonun diğer faaliyetlerinden bahsetti. Panele Büyükelçi İsiaka Abdulkadir İmam’ın yerine D-8 Direktörü Ahmar İsmail iştirak etti.

Ahmar İsmail

D-8 Direktörü

“D-8 merkezi İstanbul’da olan 8 ülkenin (Bangladeş, İran, Endonezya, Mısır, Malezya, Nijerya, Pakistan ve Türkiye) bir araya geldiği bir kuruluştur. Bu sekiz ülke Türkiye’nin eski başbakanı Necmettin Erbakan’ın girişimiyle bir araya gelmiştir. Biz birçok farklı konu ile beraber post Covid-19 sonrası eğitim politikalarına da odaklanıyoruz. Saeeda Shaha’nın vurguladığı gibi eğitim koronadan sonra çok değişti. Bir örnek vermek gerekirse, benden önce çevrim içi konuşma yapan kişiyi gördünüz. İki taraflı olarak dinleme noktasında zorluklar vardı ve benimse direk karşınızda olmamla

aradaki farkı görmeyi sağlıyor. Covid-19’dan önce de Youtube gibi iletişim platformları; Udemy gibi çevrim içi akademiler vardı ve çokça fayda sağlıyorlardı. Covid-19 neredeyse bitti ama salgın zamanında elde ettiğimiz gelişmelerle zihniyet değişti. Şimdi Covid-19 döneminde elde ettiklerimizi post Covid-19 dönemine adapte etmeliyiz.

D-8 olarak sekiz ülkenin öğrencileri için bir üniversite kurduk. Uluslararası D-8 Üniversitesi, hem yüz yüze yüksek lisans ve doktora eğitimi sunuyor, hem de

çevrim içi dersler sunuyor. Ayrıca bu sekiz ülkenin öğrencilerine burslar da sağlıyor. Bunun dışında başlattığımız bir başka girişim de Network of Pioneers for Research and Innovation (D-8NPRI). Gelişmekte olan ülkeler olarak sorunumuz şu ki biz sanal ortamı kullanırken bir anda elektrik gidebiliyor veya aniden internet kesintisi yaşayabiliyoruz. Bu sorunların üstesinden gelebilmek, yeni bir koordinasyon ve iletişim yolları bulmak için sekiz ülke olarak Network of Pioneers for Research and Innovation'ı kurduk.

Salgından sonra öğrenciler artık uluslararası bir düzeye ulaştı. Fiziksel sınıflarda böyle bir konuşma sadece o ortamla sınırlıyken şimdi ekranlar, kameralar ve mikrofonlarla görüntüm tüm dünyaya ulaşabiliyor. En önemli kısmı da çeviri. Şu an ben konuşurken siz aynı anda kulaklıklarınızla Türkçe olarak dinleyebiliyorsunuz. Eğer benim çocuğum diyelim ki

Türkiye'de okumak istedi, onun önündeki en büyük engel dil olacaktır. Ancak sanal ortamlarda çevrim içi olduğunda çeviri sorunu da bir problem olmamakta.

Uluslararası D-8 Üniversitesi de dâhil bu sekiz ülkeden üniversiteler bir araya gelerek fakülteleri nasıl birleştirebileceklerini ve kitlesel iletişim hem bu sekiz ülkede hem de ötesinde nasıl sağlanabileceğini düşünüyorlar. Bunun dışında bir de Islamic World Science Citation Database (ISC) var ki burası da eğitimde bilim ve teknolojinin nasıl geliştirilebileceği hakkında çalışmalar sunmaktadır.

Bir örnek vermek istiyorum. Geçtiğimiz zamanlarda İran'da bulunduk. İran eğitim alanında çok fazla ilerleme kaydetmiştir. İran, farklı şehirlerde belli teknolojilerle donatılmış laboratuvarlar kurmuş. Laboratuvarlara bölgedeki farklı üniversitelerden öğrenciler gelip laboratuvarlardan yararlanabilmekte. Tüm bu gelişmelerde ise devletin katkısı var. Vurgulamak istediğim şey şu, devlet veya hükümet yapılanlara dâhil olmadığı, para ve iş birliği olmadığı müddetçe eğitim politikaları başarılı olmaz.

UNESCO'nun vurguladığı gibi gelişme yeni teknolojilerin keşfedilmesine bağlıdır. UNESCO verileri gösteriyor ki gelişmekte olan ülkeler, araştırmaya ve kalkınmaya daha az yatırım yapmakta. Araştırma ve kalkınmaya daha fazla yatırım yapmalıyız. Sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı eğitime ve araştırmaya yatırım yapmadan gerçekleştiremeyiz. Araştırma ve gelişim kurumlarına daha fazla yatırım yapmaktan başlayabiliriz."

Katılımcı Sorusu: “Dünyadaki en iyi 20-50 üniversite gibi sıralamalarda Müslüman ülkelerden bir üniversite neden yok?”

Ahmar İsmail: “Sorunuz neden geriye düştüğümüzü ve Batı ile neden yarışamadığımızı düşünmek açısından çok önemli bir soru. Kaç öğrenci yüksek öğrenimi için Türkiye’nin batısında kalan, Avrupa ve Amerika’daki ülkelere birine gitmek ister veya kaç öğrenci yüksek öğrenimi için Türkiye’nin doğusunda kalan ve görece kalkınmış bir ülkeye gitmek ister? Öğrenci her zaman

teknolojinin ve yaşam koşullarının daha iyi olduğu yere gitmek ister. Saeeda Shah Hanımefendi’nin de vurguladığı üzere İngiltere’de bir öğrencinin ders çalışmak dışında endişe edeceği başka bir şey yok. Hükümetlerin daha iyi bir yaşam öneren politikaları önemli. Öğrenciler bu politikalardan faydalanabiliyor mu? Eğer öğrenciler fırsatlardan faydalanabilirse ülkeye gelirler. Öğrenciler nerede daha iyi ekonomik rahatlık ve iş imkânı bulurlarsa oraya giderler. Bu sebeple öğrenciler Batı’ya gidiyor.”

Sonuç

Türkiye son yirmi yılda okullaşma konusunda ciddi bir gelişme katetmiştir. Okul öncesi seviyelerden yükseköğretime kadar okullaşma oranı ciddi bir şekilde artmaktadır. Fakat bölgesel farklar, bölgeye ve cinsiyete dayalı eşitsizlikler göz ardı edilmemeli ve bu eşitsizliklerin tamamen ortadan kaldırılması için çalışılmalıdır. Niceliksel iyileştirmenin yanında mevcut okullarda ve müfredatlarda kaliteyi arttırmak üzere çalışmalar arttırılmalıdır. Okullar ve bu okullarda verilen içerikler kapsayıcı, eleştirel olmalı ve eğitim politikaları ideolojilerden ayrıştırılarak süreklilik kazanan bir hale getirilmelidir. Çevrim içi eğitimin avantajları vurgulanmalı ve dijital altyapılar güçlendirilerek bu avantajlardan maksimum verim elde etmeye çalışılmalıdır. Kitlesel eğitimde kalkınma için ulusal ve uluslararası iş birliği gözetilmelidir.

2. Oturum

Türkiye’de Kitleysel Eğitimde Arayışlar

Konferansın ikinci oturumu Doç. Dr. Yusuf Alpaydın'ın moderatörlüğünde Ömer Özkan, Hüseyin Türkan ve Dr. Akif Pamuk'un konuşmaları ile devam etti. Ömer Özkan alternatif bir eğitim arayışında sanat ve müziğin rolü, iklim krizinin etkileri ve özel eğitimde üzerinde durulması gereken noktalardan bahsederken; Hüseyin Türkan, alternatif rotalara somut örnekler olarak Ev Okulu projesi de dâhil olmak üzere YEKDER'in uygulamakta olduğu proje ve çalışmalarından bahsetti.

Doç. Dr. Yusuf Alpaydın

İLKE Vakfı

“20 yüzyıldan bu yana okullaşma oranları çok arttı. Kitle eğitime olan talep sürekli devam ediyor fakat tamamlayıcı ve alternatif arayışlar da sürmekte. Kitle eğitimin ilk çıktığı dönemlere kıyasla eğitimde belli demokratikleşme reformlarını birçok ülke kısmen de olsa gerçekleştirdi. Artık sınıflara öğrencileri toplayıp sabahtan akşama kadar bilgi yükleme tarzındaki bir mantaliteden dünya uzaklaşmaya çalışıyor. Tartışmalar sürüyor, fakat mevcut sistemin dönüşümü kolay değil.”

Ömer Özkan

KODA (Köy Okulları Değişim Ağı)

“Benim eğitimle ilgilenmeye başladığım dönemlerde eğitimde alternatif araştırmaları çok yeniydi. Bu arayışlar Avrupa’da yüz sene önce başladı ama Türkiye’de bunlar 10-12 yıl önce başladı. Ben daha çok sahada olmayı tercih ettim. 10-12 kişilik bir ekiple başladık. Projemiz, eğitimci girişimlerimiz farklı illerden talepler ile genişliyor.

Benim en büyük soru işaretim şu, kitlesel eğitim bir Titanik ve buzdağına doğru gidiyor şu anda. Yavaş yavaş bunu düşünmeye başlamamız lazım. Köy Okulları Değişim Ağı (KODA), gibi öğretmenlere de

alternatif bir eğitim nasıl olabilir diye düşündük. Şu an KODA'da 400 öğretmen eğitim aldı. Sanat ve müzikle ilgili eğitimler alıyorlar. Örneğin öğretmenler, sanat ve müzikle okumayı öğretme yöntemlerinde normalde 6-7 kere tekrar ederek öğrettikleri şeyleri bu yöntemlerde 1-2 tekrarda öğrencilere öğretebildiklerini söylüyor. Ve sanatla öğrenciler daha kalıcı bir şekilde öğrenebiliyorlar. Ancak bu hareket alttan gelen bir hareket, üstten gelen bir hareketle desteklendi. Açılan anaokulları sayesinde değişim üstten de gelmeye başladı.

Kitlesel eğitimi etkileyen bir diğer temel mesele de iklim krizi. Dünyayı tüketiyoruz ve dünyanın bir varlığı olduğuna ve onu öfkelenmememiz gerektiğine dikkat etmemiz gerekiyor. Çünkü intikamı korkunç oluyor; beslenme ve hava kalitemiz çok düştü, kitlesel eğitim konusu da bu tartışmanın dışında ilerletilemez.

Eğitimde sanatın kullanımının çok ciddi geri dönüşleri olduğunu gözlemliyor eğitimciler. Gelecekte artık çok daha yoğun olarak sanatın, müziğin ilkokuldan itibaren kullanılmaya başlamasına şahit olacağız ilerleyen yıllarda. Ve bununla beraber çok daha etkin bir öğrenim olacak.

Özel eğitimde de artık öğretmenlerin ciddi bir bilgi sahibi olması gerekiyor. Çünkü çocukların %25'inde ciddi sorunlar var; otizm, dikkat eksikliği, hiperakti-

vite. Bunun beslenme, ekranın çok kullanımı ile ilgili nedenleri var. Otizmlili çocuk oranı aslında ilan edilenden daha fazla çünkü memleketin bazı az gelişmiş bölgelerinde bu ölçümler yeterince yapılmamaktadır. Sağlık Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı çok daha yakın yakına çalışmak zoruna kalacak. Hem öğretmenler daha farkında olmalı mesleki gelişimini bu yönde sürdürmeli hem de sağlık sektörü ile eğitim bir arada çalışarak bu mesele hakkında çözümler üretilmelidir. Biz ileride 4-5 yaşında ilköğretimde "oyunlaştırma" ve oyun oynamayı daha çok konuşacağız çünkü çocukların duyu gelişimi gerilediği görülmektedir.

İlk 7 yılda duyu çalışmaları çok önemli. Okul öncesinde hareket duygusu, yaşam duyuları, farklı materyaller ile dokunma duygusu üzerine yoğunlaşılmalı. El sanatları ve müzik okul öncesi eğitimde çok önemli, gerçekliğe ve gerçeğe cesaretimizin olması gerekiyor. Sadece dijital olarak dinlemek değil gerçek müzik aleti sesini duymaya geri dönmemiz gerekiyor.

Farklılaştırılmış eğitimlerin olması farklı bakış açıları ve farklı perspektifler için çok kıymetlidir. Tek tipleşme gelişim ve büyüme için sağlıklı süreçler değil. Eğitimde tek tipleştirme anlayışında ciddi sorunlar var ve bu anlayış devam eder ise hiç kimseye faydamız olmayacak.

Hüseyin Türkan

YEKDER (Yaygın Eğitim ve Kültür Derneği)

“Rota deyince, ana hedef, varmak istediğimiz yer değişmeksizin güzergâhımızı güncellemek isteyebiliriz zaman zaman. Eğitim de dinamik bir alan ve hiçbir eğitim planı çok uzun yıllar boyunca geçerliliğini ilk günkü gibi koruyamayabiliyor. Hedef kitlenin beklenti ve önceliklerine göre bu program ve müfredatları revize etmek gerekiyor. Bugün bu programda edindiğimiz bilgi ve tecrübeleri çalıştığımız kurum ve kuruluşlarda bu rota güncellemesinde mutlaka değerlendireceğiz ve kullanacağız.

YEKDER’de biz çocuklara, gençlere, yetişkinlere ve eğitimcilere yönelik olarak; özgün, sürdürülebilir, modellenebilir eğitim programları tasarlıyor, uyguluyor ve modelliyoruz. Öncelikle akademik bir yaklaşımla yola çıkıyoruz ve bir eğitim programı geliştiriyoruz. Sonra bunu pilot uygulama olarak YEKDER’de katılımcı kitlemizle uyguluyoruz. Eğitim programımızın çalışıp çalışmadığını test ediyoruz. Eğer bu model başarılı olur ve genel bir kabul görürse güvenilir farklı kurumlar aracılığıyla bu çalışmayı farklı kurumlara modelleyip ve geliştirmeye ve yaygınlaştırmaya çalışıyoruz.

Bu eğitim programlarından biri de Ev Okulu. 9-11 yaş ilkokul öğrencileriyle, 7-10 kişilik katılımcı gruplar ile katılımcıların evlerinde veya kurumlarda, örgün eğitimin alternatifi olarak değil onunla birlikte sürdürdüğümüz bir projedir. Özgün bir müfredatı var

ve bu müfredata uygun eğlenceli yayınlara sahip. Ev Okulu’nu tasarlarken aslında o programı uygulayacak eğitimcileri geliştirecek eğitimci geliştirme programını da hazırlamış olduk. Projenin amaçları: ailelerin de desteklediği güvenli bir arkadaş ortamı, çocukların sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak, temel dini bilgileri eğlenceli bir şekilde öğretebilmek ve değerler eğitimine katkı sağlamak.

Ev Okulu, 2001 yılında bir yaz okulu projesi olarak başlandı. 10 grupta başlanan proje başarılı olunca güz döneminde 50 kadar grup kuruldu ve Ev Okulu kendi müfredatını, kendi yayınlarını oluşturma sürecine başladı. YEKDER ile kurumsallaşarak özgün, sürdürülebilir ve nitelikli bir proje olmasına çalışılmıştır. Ev Okulu, 20 yıldır devam eden bir program. Hem YEKDER’de hem de onlarca farklı kurumda eş

zamanlı olarak uygulandı. Başlangıcından bu yana 100 binin üzerinde çocuk bu programdan istifade etti.

Ev Okulu Projesi bir model haline gelip YEKDER’de farklı projeler için kullanılmıştır. Okul ve liseli gençlere yönelik Marifet Okulu programımız var, ebevymlere yönelik Ailede Din Eğitimi (ADEP) programımız var, eğitimciler için Eğitimci Geliştirme Programımız (EGP) ve kadınlar için Aşamalı Seminerler Programımız (ASP) var. YEKDER şubesi olmayan bir dernek; sınırlı fiziksel imkânlarla sınırlı sayıda öğrenciyle uyguladığımız bir program var ama biz bu çalışmaların daha geniş kitlelerde uygulanabileceğine inanarak uyguluyoruz.

Bizim YEKDER olarak birkaç yıldır tespit ettiğimiz, yakinen şahit olduğumuz bir dijitalleşme meselesi var. Burada önümüzdeki yıllar için şu önerilebilir; biz uzun yıllardır saha tecrübemizi, uygulama deneyimlerimizi konvansiyel yöntemlerle sürdürdüğümüz projelerimizi, matbu yayınları, bugün gençlerimizin rahatlıkla ulaşabileceği güvenli dijital uygulamalara dönüştürebilsek o zaman bir alternatif model geliştirebiliriz. Bunun için bol bol içerik ve materyal üretmemiz gerekiyor. Dijitalleşmenin yanı sıra oyunlaştırma meselesi var. Çeşitli oyun formları ile projelerimizi geliştirmeye çalışıyoruz. Temel önerilerimiz, dijitalleşmeye ayak uydurma ve doğru oyunlaştırmadır.”

Dr. Akif Pamuk

Marmara Üniversitesi

“Pandemiden önce ebeveyn olduğunuzu düşünün. Ne diyorduk: “Aman çocuğum televizyonun başına oturma; evladım, televizyondan kalk, tabletini bırak”. Sonrasında: “Evladım televizyonun başına otur; tabletinden dersini takip et” demeye başladık. Egemen söylem bize ihtiyaç olarak bazı söylem repertuvarlarını hissettirir ve kabul ettirir. Öğrenci sayımız Türkiye’de 18 milyon; üniversitedeki akademisyenler dışında öğretmen sayımız 1.1 milyon. Yani her Pazartesi tüm Türkiye okula eğitime gidiyor. Bir eğitim miti üretilmiş, bu eğitim miti ne oluyor da iki ayda söylemiş olduğu tüm yatırımı çöpe atıyor. Eğer kitlesel eğitim bir internet ve bilgisayardan

ibaret olsaydı, bu kadar zorunlu eğitime bu kadar eğitim bütçesine ve okula niye ihtiyaç vardı? Kitlesel eğitimin iki yüzölçümü pandemiyle ortaya çıktı.

Kitlesel eğitim bir dönüşüm geçiremez. Dönüşüp, yeniden revize etmek demek; maksimum yapabileceği güncelleme almak. Ben dört başlıkta bunu gerekçelendirmeye çalışacağım. Bizim zihnimiz modern insanın zihni; yani aydınlanmanın çocuklarının üretmiş olduğu seküler teolojik bağlamda yaşıyoruz. Zihnimiz modern insanın zihni olduğu için netliği sevir. Her zaman yeni bilgi edinme tecrübesi edinmek istemez.

Burada aslında eğitim dediğimiz şey üç metaforla özet. İlk metaforum: “kovayı doldur”. Bu tarım toplumunun “makbul yurttaş”ına o kabul edilmiş bilgiyi

verelim. Aydınlanmanın çocuklarının itiraz ettiği şey buradaki bilginin o teleolojik yanı. Aydınlanmanın çocukları da seküler teleolojik bağlamda “ateş yak” diyor. Yani o insan aklının ateşini yak. Bu aslında bugünkü kitlesel eğitimin karşılığı ve endüstri toplumuna lazım olan işçinin yetiştirilmesi için üretilen bir şey. Bizim atladığımız şey şu ki 2022’nin kitlesel eğitimi başka bir anlam taşıyor. Bu anlamıyla eğitim inşa edilen bir şey, sosyal bir inşa. Bu durum bilginin nasıl sunulduğuyla alakalıdır.

Eğitim dediğimiz şeyin bugünkü karşılığı “ateşi harlamak”. Ateşi harlamak tabirini önümüzdeki süreçte çıkacak olan Çocuklar Okulu Yönetince kitabının yazarından ödünç aldım. Kitlesel eğitimde bir rota,

bir arayış varsa o arayışla alternatif eğitimi şöyle bir analogi ile ele alabiliriz. Sosyal bilimler modern dönemde doğa bilimlerin öykünerek kendilerini bilim addederek bir pozitivist paradigma ile karşılaşıyor ya, burada da bugün bütün uygulanmış kitlesel eğitimin sorunlarına çözüm üreten alternatif eğitim uygulamaları var. Bugün kitlesel eğitim alternatif eğitim uygulamalarına bakacak ve ilham alacak. Metapolitik bir tartışmadan bahsediyoruz. Bir çağın tını var ve çağın tını bize birçok şeyi dayatıyor. Burada “ateş yak” dönemi bir hız ve hızlı tüketim dönemi. Bu dönem konvensiyonel eğitimde doğrusal bir öğrenme modeli; nesnel bir bilgi var ve bu nesnel bilgiyi çocuğa kazandıracağız. Burada çocuğa yer yok, çocuğa yer olmadığı için de modern anlamda kitlesel eğitim ayrıştırıcı oluyor ve avantajlı çocuklar ve dezavantajlı çocuklar arasındaki makasın açılmasına yol açıyor. Pandemide özel öğretmen tutabilir bir aile ama birsinin internet paketi yoktur ve eğitime erişimi engellenmiştir.

“Ateşi harlayanlar”ın eğitim yaklaşımı ise çoğulcu öğrenme dediğimiz bir bağlam var. Bunun diğerinden farkı şu: hepimiz bir bilgi ile karşılaşıyoruz ve

o bilgiyi öğreniyoruz, ki bu çiçeklenme alanı. Bu alanda öğrenen öğrendiğiyle mutlu oluyor ve ateşi harlıyor. Burada iki tuzak var: ilki başarı egosu, iki başka bir bilgiyle karşılaştığında onunla yeni bir deneyim alanına girmek yerine güven alanına dönüyor. Bunu aşabilen ikinci aşama olan şüphe alanına geçiyor. Burada da tuzaklar var; mesela diyor ki önceki doğrudu bu yanlış veya diyor ki herkes neyi kabul ediyorsa ben onu kabul edeyim. Bu aşamayı da geçenler yeniden bilmeme alanına dönüyorlar. Evet diyorlar bu başka bir şey.

Kitlesel eğitimin varlık nedeni kaos. Herkes bir netlik istiyor. Başlangıçta tanımlanmış becerileri kazanmış bireyler istiyor. Kitlesel eğitimin derdi duyuşsal öğrenme midir, tartışılır. Kitlesel eğitim derdi bilişsel öğrenmedir. Bilişsel alanda kontrol edilebilir, net, nesnel, ölçülebilir bilgileri verdiğinizde ve geri aldığınızda mutlusunuzdur.

Eğitim bir sektör. Burada ihtiyacımız olan şey etkileşim; iyi örneklerini gördüğümüz insanlarla etkileşim. Bir arada eğitim üzerine düşünmekle etkileşim. Veli ile öğretmenler ile etkileşim.

Sonuç

Çocukların okul ve öğrenme ile olan ilişkisini geliştirmek, öğrendiklerinin uygulanabilir ve akılda kalıcı olmasını sağlamak için eğitimde etkili ve alternatif yöntemler bulunması gerekmektedir. Bu yöntemlerden biri de sanat ve müzik gibi öğrencilerin duyuşsal özelliklerini geliştirecek araçların kullanılmasıdır. Özellikle 5-9 yaş arası dönemde çocukların hareket, dokunma, işitme gibi duyuşlarının geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple geliştirilecek materyellerin bu duyuşları geliştirmeye yönelik yapılması gerekmektedir. Günümüzde kitlesel eğitimin bir diğer önemli yanı eğitimin duyuşsal olmasının yanı sıra bilişsel olmasıdır. Bilişsel alanda kontrol edilebilir, net, nesnel, ölçülebilir bilgiler sunulması eğitici olmakla beraber eğitilenlerin daha mutlu ve tatmin olmasını sağlamaktadır. Ayrıca eğitimin etkileşime dayalı bir sektör olduğu unutulmamalıdır. Bu etkileşim ise eğitimi birlikte düşünmeyi, planlamayı ve uygulamayı beraberinde getirir. YEKDER'in Ev Okulu, Maarifet Okulu gibi projeleri öğrencilerin örgün eğitime destek olacak alternatif ortamlarda bulunması, öğrenimlerini destekleyecek ve sosyal bir ortam olarak da gelişimlerine katkı sağlayacak programlara katılması açısından önem taşımaktadır. Ayrıca yine YEKDER'in de programlarında önem verdiği üzere öğrencilere yönelik müfredatların geliştirilmesinin yanı sıra eğitimcilere yönelik faaliyetlere de ağırlık verilmeli ve oluşturulacak yeni rotalarda bir bütün halinde düzenlemeler yapılmalıdır.

II. İstanbul Eğitim Konferansı Önerileri

- Çevrim içi eğitimle beraber yüzleştığımız sosyal ve psikolojik zorlukların ve sorunların çözümü için eğitimcilerin ve politika üreticilerin tepkisel değil proaktif olması gerekmektedir.
- Ülkeler, eğitim süreçlerinde karşılaştıkları muhtemel sorunlara kendi ihtiyaçlarına yönelik çözümler üretmeye odaklanmalıdır.
- Eğitim süreçlerini ilgilendiren konularda sorunların önceden tespit edilmesi ve sürdürülebilir çözümler sunulması elzemdir.
- Eğitimde gelişimi sağlamak için eğitime erişimin ötesinde katılımcı ve eşitlikçi bir öğrenme deneyimi sağlanmalıdır.
- Okullar erişilebilir, adil, kapsayıcı, özgür, şiddet ve ayrımcılığa sıfır tolerans gösterilen yerler olmalıdır.
- Sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı sağlamak için eğitim ve araştırma kuruluşlarına daha çok yatırım yapılmalı; ulusal ve uluslararası iş birliği gözetilmelidir.
- Eğitimde bölgesel farklar, bölgeye ve cinsiyete dayalı eşitsizlikler göz ardı edilmemeli ve bu eşitsizliklerin tamamen ortadan kaldırılması için çalışılmalıdır.
- Müfredatlarda kaliteyi arttırmak üzere çalışmalar yapılmalı; içerikler kapsayıcı ve eleştirel olmalıdır. Eğitim politikaları ideolojilerden ayrıştırılarak politikaların sürekliliği sağlanmalıdır.
- Çevrim içi eğitimin avantajları vurgulanmalı ve dijital altyapılar güçlendirilerek bu avantajlardan maksimum verim elde etmeye çalışılmalıdır.
- Çocukların okul ve öğrenme ile olan ilişkisini ve duyuşal özelliklerini geliştirmek için eğitimde dijitalleşme ve oyunlaştırma gibi etkili alternatif yöntemlerin kullanılması gerekmektedir.

Konferans Ekibi

Etkinlik Koordinatörü

Doç. Dr. İbrahim Hakan Karataş

Organizasyon Ekibi

Melih Tayyib Aksüt

Mehtap Nur Öksüz

Meryem Beyza Gümüşsoy

N. Beyza Koru

Ömer Furkan Taşkiran

Samet Dokur

Katkıda Bulunanlar

Kevser Rabia Mumcuoğlu

İlayda Ardaçoç

Enes Koru

Büşra İnce

Tasarım

Seyfullah Bayram

Betül Berra Kurt

Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbekapı Sk. No:13 Üsküdar/İstanbul
t +90 216 532 63 70 f +90 216 532 63 71 e bilgi@ilke.org.tr

www.ilke.org.tr

